

Digitale sexkrænkelser

Når unge
krænker andre
unge online

En
håndbog udviklet af

Red Barnet

Stå Frem,

Sig Fra!

PROJECT deSHAME

Digital Exploitation and Sexual Harassment Among Minors in Europe
Understanding, Preventing, Responding

Co-financed by
the European Union

Digitale Sexkrænkelser

Når unge krænker andre unge online

NÅR UNGE KRÆNKER ANDRE UNGE ONLINE	4
KAPITEL 1: SÆRLIG VILKÅR PÅ NETTET	5
KAPITEL 2: TEENAGER ONLINE – UDFORSKNING AF IDENTITET OG SEKSUALITET	6
KAPITEL 3: HVORDAN KAN VI FORSTÅ UNGE, DER KRÆNKER ANDRE UNGE?	8
KAPITEL 4: DIALOG MED DEN UNGE KRÆNKER	12

Indledning: Når unge krænker andre unge online

Denne håndbog er lavet til dig, der arbejder med børn og unge. Håndbogen skal hjælpe med at forstå de problemer, der kan opstå, når sociale medier er et centralt element i unges udvikling af identitet og seksualitet, og når dette kan føre til, at unge krænker andre unge online. Derudover hjælper håndbogen dig med at få svar på de spørgsmål, du måtte have, efter at en krænkelse har fundet sted, og hvordan du som fagperson taler med den unge krænker om, hvordan I stopper og forebygger digitale sexkrænkelser. Håndbogen indeholder følgende fire emner, der skridt for skridt tager dig igennem ovenstående:

1. Særlige vilkår på nettet
2. Teenager online – udforskning af identitet og seksualitet
3. Hvordan kan vi forstå unge, der krænker andre unge online?
4. Dialog med den unge krænker

Når vi taler om seksuelle krænkelser og overgreb mod unge, tænker vi ofte, at krænkeren er en voksen person. Men det er langt fra altid tilfældet. Både når det kommer til fysiske og digitale krænkelser, gælder det, at unge oplever at blive krænket af andre unge.

I en dansk undersøgelse oplyser 66-75 % af unge i alderen 14-15 år, som har oplevet uønskede seksuelle hændelser som blottelse, berøring eller samleje, at den krænkende person var en jævnaldrende¹.

Når det kommer til digitale sexkrænkelser, ved vi også, at krænkelser finder sted unge imellem. Red Barnets undersøgelse om digitale sexkrænkelser (2018) blandt unge viser at:

- 13 % af de unge i undersøgelsen har sendt intim- eller nøgenbilleder til andre for at få dem til at sende et tilbage.
- 10 % af de unge i undersøgelsen har delt et intim- eller nøgenbillede af andre uden samtykke.
- 11 % af de unge i undersøgelsen har taget et billede af en andens kropsdel, uden at vedkommende vidste det.
- 4 % af de unge i undersøgelsen har oprettet en fake profil for at dele intim- eller nøgenbilleder af andre.

Du kan finde undersøgelsen [her](#).

Generelt er der begrænset viden om unge med seksuelt krænkende adfærd over for jævnaldrende unge, og især når det gælder krænkelser, som udspiller sig på sociale medier. Unges seksuelt krænkende adfærd over for jævnaldrende bør derfor have et større fokus.

Denne håndbog har derfor som formål at give fagpersoner en forståelse af de udviklingsbetingede og teknologiske vilkår, de sociale mekanismer og de individuelle faktorer, som kan have betydning, når et ungt menneske udsættes eller selv udsætter et andet ungt menneske for en digital sexkrænkelse.

Sidst i bogen findes desuden inspiration til, hvordan du som fagperson kan tale med den unge krænker, og hvor du kan henvende dig for yderligere faglig sparring og rådgivning.

¹Ordrup m.fl. (2016): 'Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016', SFI

Kapitel 1: Særlige vilkår på nettet

Det er vigtigt at forstå, at når unge krænker andre unge online, er det ikke, fordi internettet og sociale medier per definition er usunde. Internettet og sociale medier har særlige vilkår, der hverken er entydigt dårlige eller gode, men som skaber deres egne præmisser og udfordringer for kommunikation og fællesskabsdannelse online.

Kropsløs kommunikation

Et særligt vilkår online er, at den kommunikation og kultur, som unge indgår i, ofte kun er via tekst. Når vi taler med hinanden ansigt til ansigt, er de ord, vi bruger, kun en lille del af kommunikationen. Kropssprog, stemmeleje, ansigtsudtryk og øjenkontakt bidrager med vigtige budskaber og indvirker på det, vi forstår, når vi kommunikerer med hinanden. Disse kropslige budskaber forsvinder i kommunikation, som foregår via tekst online, og fortolkningen er derfor i langt højere grad op til modtageren.

Unge mennesker, der har begrænsede sociale kompetencer og har svært ved at aflæse andres signaler, er særligt udsatte for at krænke eller blive krænket online, fordi der her er endnu færre signaler at tolke på, og de kan derfor lettere komme til at overskride andres grænser.

Den krops- og ansigtsløse kommunikation kan altså forstærke vanskelighederne med at beregne og forstå konsekvenserne af ens handlinger, som f.eks. at dele et intimt billede uden samtykke eller være med til at sprede rygter om nogens seksuelle adfærd. Det kan derfor nogle gange være 'lettere' at komme til at krænke andre online, hvor der i den fysiske verden skal overkommes nogle væsentligt sværere sociale barrierer, før man krænker et andet menneske.

Nogle mennesker kan opleve en større grad af intimitet med dem, de kommunikerer med på nettet. De manglende ekstra lag i kommunikationen giver plads til, at vi kan skabe vores egne forestillinger om dem, vi kommunikerer med – hvad de mener, og hvordan de reagerer på det, vi skriver. Vi bliver ikke på samme måde reguleret eller hæmmet i de følelser og tanker, vi har. Kommunikation kan derfor blive mere følelsesladet og impulspræget. Dette kan betyde, at vi tør fortælle ting om os selv, som vi ellers ikke har delt med andre.

Kommunikation via en skærm kan også gøre, at mennesker oplever distance til den, de kommunikerer med, og får svært ved at sætte sig ind i den anden persons reaktioner, følelser og behov. Sidstnævnte kan føre til hadefulde kommentarer eller krænkende handlinger. I det digitale univers kan vi have en oplevelse af at forsvinde i mængden – ligesom når vi er til en koncert eller demonstration og er en del af en større gruppe mennesker. Dette kan skabe en splittelse mellem vores 'online-jeg' og vores 'offline-jeg', hvor vi agerer amoralsk i den digitale verden uden at føle, at vi behøver at tage ansvar for vores handlinger.

I Red Barnets undersøgelse (2018) opgiver unge at, større viden om de konsekvenser, digitale sexkrænkelser kan få for den, der bliver udsat som noget af det vigtigste for at forebygge krænkelser på nettet.

Som fagprofessionel er det vigtigt at have fokus på de særlige vilkår, der er online, for at kunne hjælpe unge til at forstå og genkende, hvornår nettets særlige vilkår kan gøre én uopmærksom på de konsekvenser, ens handlinger kan have for andre.

Kapitel 2: Teenager online – udforskning af identitet og seksualitet

Spejling og identitet på nettet

Ungdomsårene er karakteriseret ved en søgen efter svar på 'Hvem er jeg?', 'Hvad er mine værdier og interesser?' og 'Hvilken gruppe hører jeg til?'. En del af identitetsdannelsen er at tage afstand fra dele af 'voksensamfundet'. I stedet spejler unge sig i hinanden og forskellige grupperinger af unge. Unge udforsker, hvor de hører til, og de klæder sig efter gruppens normer og tillægger sig de samme attituder og det samme sprog som dem, de føler sig som en del af. Her er nettet en fantastisk mulighed for at finde ligesindede, som kan hjælpe med at udforske og spejle ens identitet.

Drivkraften og motivationen i identitetsdannelsen og grupperingen af unge kan være meget forskellig. Det kan være en politisk holdning eller en fælles interesse for f.eks. sport eller musik. Unge, som udforsker seksualitet og kønsidentitet, kan finde stor støtte i fællesskaber på nettet. Andre finder identitet og fællesskab i ekstreme og grænsesøgende grupper som den i medierne omtalte Facebook-gruppe Offensimentum. Der er også grupper, som finder sammen, fordi de oplever, at de tilhører et mindretal med personlige erfaringer og udfordringer, som andre har svært ved at forstå eller acceptere. Det kan f.eks. være, at man kæmper med en spiseforstyrrelse eller er cutter eller selvdestruktiv på andre måder.

Hvad er Offensimentum?

Offensimentum var en hadegruppe på Facebook, hvor nogle medlemmer hang personer ud og delte opslag med meget groft indhold. Gruppen havde over 100.000 medlemmer, da den blev lukket 11. september 2017. Selvom Offensimentum er lukket ned, opstår der løbende nye grupper, hvor der produceres hadefuldt og diskriminerende indhold.

Her kan internettet spille en vigtig rolle – både positivt og negativt. På den positive måde kan den unge opleve, at andre slås med samme problem som en selv. Der kan være gode råd og oplysninger, som afdratiserer de udfordringer, den unge troede, at han eller hun stod alene med. På den negative måde kan den unge blive støttet i og hjulpet til at vedligeholde sin selvdestruktive adfærd i fællesskaber på nettet, hvor andre unge giver råd om selvskadende eller selvmordstruende adfærd. Unge har derfor brug for at blive mødt af engagerede voksne, som tør udfordre dem åbensindet og fordomsfrit om deres oplevelser, holdninger og adfærd på nettet.

Teenagehjernen online

Teenagealderen er generelt præget af, at kognitive evner som konsekvenstænkning og impuls kontrol er under udvikling. Det er kendt, at menneskers frontale cortex, det hjerneområde, der bl.a. står for kontrol og hæmning af impulser, ikke er færdigudviklet før 25-årsalderen. Studier viser, at unge i alderen 13-17 år ikke er i stand til at konsekvensberegne deres handlinger, på samme måde som ældre personer er. Dette har også betydning, når unge begår sig på nettet. I Red Barnets undersøgelse (2018) svarede 37 %, at de havde delt noget online, som de efterfølgende havde fortrudt.

Idealer, seksualisering og porno

En udfordring for unge, når de bruger nettet til at udforske deres seksualitet, kan være, at medierne opstiller køns- og kropsidealer gennem reklamer, film og musikvideoer, som kun de færreste kan leve op til. Derudover har internettet givet adgang til alle former for porno.

Det er ikke svært for nysgerrige i alle aldre at skaffe sig et indblik i pornoens verden. Især for børn, som ikke er nået til pubertetens generelle nysgerrighed, kan en hardcore pornografisk hjemmeside i sig selv være en traumatisk oplevelse – sex og kropsdele i ofte voldslignende tableauer virker for børn skræmmende og uforståelige. Men også unge teenagere kan blive overvældede og forskrækkede over det, der udfolder sig i det pornografiske univers. JanusCentret, der arbejder med børn og unge med seksuelle adfærdsproblemer, viser i deres statusrapport², at der er en potentiel sammenhæng mellem tidlig eksponering for porno og seksuelle adfærdsproblemer senere.

Porno kan være med til at skabe skæve forventninger til kærlighed, krop og sex. Den nemme adgang til porno udgør også en risiko for, at særligt unge, som i forvejen har svært ved følelser og tætte relationer, kan overtage de ofte stereotype udgaver af sex i porno – f.eks. underkastelse, tvang og dominans. Uanset generelle sociale vanskeligheder kan der for unge i puberteten være en risiko for, at de tager porno- og underholdningsindustriens stereotyper til sig og tror, at det er idealer, som de selv skal leve op til i deres første seksuelle erfaringer.

Derfor er den tilbagevendende seksualundervisning i grundskolen, tilpasset de unges modenhed og erfaringer, betydningsfuld som vidensgrundlag for unge. Undervisningen skal ikke blot have fokus på uønsket graviditet og kønssygdomme, men også på følelser, grænser og respekt i relationerne mellem mennesker, som føler sig seksuelt tiltrukket af hinanden, og hvordan internettet kan være med til at skævvride disse forhold.

Som fagperson har du en vigtig opgave med at skabe rum for dialog om de urealistiske forventninger til at udtrykke sig selv, sit køn og sin seksualitet, som medierne synes at stille. Det er vigtigt, at unge lærer at sætte og fastholde deres egne grænser og bliver i stand til at reflektere over, hvorvidt og evt. hvordan de ønsker at fremstå som seksuelle objekter i forhold til deres påklædning og deres ageren – både online og offline.

Når unge udforsker deres identitet og seksualitet, individuelt og i fællesskab med andre unge, har de brug for vejledning og rum til refleksion over emner som samtykke, tillid og grænserne mellem ønskede og uønskede seksuelle kommentarer og ønsket og uønsket kontakt. Unge skal lære at aflæse andres grænser, kropssprog og signaler, når de på et tidspunkt skal gøre sig deres første seksuelle erfaringer, men også når de har seksuelle interaktioner online.

²Statusrapport 2003-2016, JanusCentret.

Kapitel 3: Hvordan kan vi forstå unge, der krænker andre unge?

Digitale sexkrænkelser som sociale handlinger

I danske medier er digitale sexkrænkelser ofte blevet omtalt som hævnporno. Brugen af ordet hævnporno kan indikere, at motivet bag krænkelsen altid er hævn, og at det, der udspiller sig, er en konflikt mellem den person, som deler, og den person, som er blevet delt. Men ofte er mange unge involverede i en digital sexkrænkelse, og derfor kan det være vigtigt at være bevidst om, at der kan ligge mange forskellige sociale dynamikker bag de krænkende handlinger.

I Danmark har vi set eksempler på billeder eller videoer, som bliver delt uden samtykke, og som flourer og bliver sendt frem og tilbage blandt unge på en skole, i en by eller i hele landet.

Når over 1.000 unge krænker

I januar 2018 sigtede Rigspolitiet mere end 1.000 unge mennesker for at distribuere børnepornografisk materiale via deling af en video med seksuel indhold fra 2015, hvor en pige og flere drenge optræder.

Sagen er et eksempel på, at det ikke kun er unge med særlige individuelle risikofaktorer, som krænker andre på nettet. Sagen giver indblik i, at der kan være særlige sociale dynamikker på spil, når digitale sexkrænkelser finder sted.

En plads i fællesskabet

Når unge udvikler deres identitet, så gør de det i socialt samspil og forhandling med andre. Unge har, ligesom voksne, brug for at høre til og være en del af et fællesskab. Fra nyere teori om mobning ved vi, at behovet for at nedgøre og ekskludere en person fra et fællesskab bunder i individets eget behov for at høre til³. Hvis en ung føler sig utryk i et fællesskab, kan vedkommende finde midlertidig tryghed i at skabe foragt for eller fordømmelse af en anden person. På den måde kan unge danne et fællesskab om at foragte en person og samtidig selv være med til at definere, hvad der skal til for at være en del af fællesskabet.

51 % af de danske unge i Red Barnets undersøgelse svarer, at de tror, at unge krænker på nettet for at få venners respekt

³F.eks. Helle Rabøl Hansen (2017): 'Det nye mobbesyn' i Mobning – viden og værktøjer for fagfolk. Akademisk Forlag.

Seksuelle oplevelser kan give anerkendelse

Seksualitet og køn får ofte betydning for unge og deres identitetsdannelse, fordi det i teenageårene fylder en del i det sociale og kollektive liv. Seksuel adfærd – ikke bare det, der foregår, når mennesker har sex, men i høj grad også unges tale og handlinger uden for selve den seksuelle akt – kan give anerkendelse⁴.

Det at kunne fortælle om en seksuel chat eller beskedkorrespondance kan være en måde at fortælle om seksuelle erfaringer og kan give status og anerkendelse i en gruppe. Grænsen mellem at fortælle om egne seksuelle erfaringer og det at krænke andre kan derfor være vanskelig for unge at balancere.

Eksempelvis kan det at vise vennegruppen et nøgenbillede af én, man har kommunikeret med på nettet, få en til at virke 'sej'. Det kan være bevis på, at man er et seksuelt væsen. På samme måde kan det at give seksualiserende kommentarer til andre på nettet give indtryk af seksuel erfaring. Uden intention kan nogle unge dermed komme til at krænke andre. Nogle gange kan krænkelser som følge af det at skabe 'bevis' på seksuel erfaring også være grundet gruppepres, hvor ens omgangskreds stiller krav til, at man skal vise et nøgenbillede af en, før de tror på, at man har det.

Viden, erfaringer og holdninger fra jævnaldrende har stor betydning for de unges menings- og holdningsdannelse i forhold til både seksuel og digital adfærd. Hvis unge oplever, at 'alle på min alder videregleder nøgenbilleder', så er der risiko for, at fokus kommer til at ligge på, hvad andre gør, i stedet for på konsekvenserne for den, som bliver udsat for den ufrivillige deling.

Normer for køn og seksualitet

Normer og forventninger til køn og seksualitet kan spille en væsentlig rolle i problematikken om digitale sexkrænkelser.

For at få anerkendelse i drengegruppen oplever nogle drenge, at de skal udvise maskulinitet og heteroseksualitet – uanset deres faktiske seksualitet. Derfor kan de føle sig presset til at dele eller se med, når andre drenge viser intime billeder af piger.

Nogle piger føler, at de skal leve op til tvetydige feminine kønsnormer. På den ene side skal de være 'pæne piger', som er tilbageholdende med deres seksualitet. På den anden side kan de føle, at de skal leve op til mediernes seksualiserede idealer af, hvordan en kvinde skal se ud. Det kan være svært at leve op til. En måde at gøre det på kan være ved at fremstille andre piger som 'sluts', f.eks. ved seksualiseret mobning, rygtespredning eller deling af intime billeder.

Red Barnets undersøgelse viser, at piger oftere end drenge udsættes for nogle typer af digitale sexkrænkelser. F.eks. har over en fjerdedel af de adspurgte piger (27 %) oplevet at modtage uønskede seksuelle beskeder og billeder sammenlignet med 14 % af drengene.

Piger og drenge i undersøgelsen har i lige høj grad oplevet at få delt et intim- eller nøgenbillede uden samtykke. Attituden til piger og drenge er dog forskellig:

69 % af de unge svarer, at de er enige i, at folk vil tænke dårligt om en pige, hvis hendes intim- eller nøgenbillede bliver postet på nettet. 28 % svarer, at de er enige i, at folk vil tænke dårligt om en dreng, som oplever det samme.

⁴F.eks. Cathrine Hakim (2010): 'Erotic Capital' i *European Sociological Review* vol. 26., no. 5., s. 499-518.

Afvisning og frustration

Unge seksuelle oplevelser kan også være forbundet med udfordring og frustration, f.eks. hvis erfaringer med sex ikke lever op til den unges forestilling eller til omgivelsernes forventninger til kønnet og seksuel adfærd.

Nogle unge oplever, at det er svært at få en flirt eller en kæreste, at de bliver afvist eller gået fra, eller at det seksuelle samvær bliver en skuffelse. Disse oplevelser kan medføre følelser af at være såret, vrede og ked af det, som kan være svære at håndtere og kan skabe et behov for umiddelbar lindring. At sprede intime billeder af f.eks. en ekskæreste på nettet kan i nogle tilfælde være en måde at håndtere de svære følelser på og samtidig genvinde magt og kontrol.

Individuelle risikofaktorer

Individuelle risikofaktorer hos børn og unge, der krænker jævnaldrende online, er et relativt uudforsket område. Det, den sparsomme forskning dog indikerer, er, at sammenhængen mellem unge, der krænker andre seksuelt online, og unge, der krænker andre seksuelt offline, ikke er særlig stor⁵. At unge, som krænker andre unge online, i de fleste tilfælde aldrig ville krænke fysisk, tyder på, at de særlige vilkår for kommunikation på nettet – anonymiteten, den manglende sociale regulering og den følelsesmæssige distance, som kan opstå – kan være med til at mindske barriererne for krænkende adfærd online. Derimod kan vi forvente, at unge, som har bekymrende eller krænkende seksuel adfærd i den fysiske verden, også kan udvise den samme slags vanskeligheder i deres seksuelle relationer på nettet. Det er derfor relevant at se nærmere på, hvilke karakteristika denne gruppe af børn og unge udviser.

Forskningen peger på, at opvækstbetingelserne og personligheden hos det enkelte barn kan have betydning for udviklingen af seksuelt krænkende adfærd⁶, online og offline. Unge, som i deres opvækst har været udsat for omsorgssvigt, vold eller seksuelle overgreb, udvikler oftere dyssocial adfærd, som også kan komme til udtryk i seksuelle interaktioner, især når de kommer i puberteten.

JanusCentret i Danmark, hvor børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd kan få behandling og hjælp, har lavet en oversigt over, hvad der karakteriserer deres klienter. Det vurderes, at mere end 2/3 af børn og unge, som bliver henvist til centret, har været udsat for følelsesmæssig omsorgssvigt, dvs. at forældrene ikke har været følelsesmæssigt tilgængelige for barnet i opvæksten. Ligeledes er unge med opmærksomhedsforstyrrelser og psykiatriske diagnoser (f.eks. autismespektrumforstyrrelser og ADHD) overrepræsenteret blandt de henviste børn og unge⁷. De unge, som grundet psykiske eller kognitive vanskeligheder har svært ved at etablere et forhold til jævnaldrende og ligeværdige på det seksuelle område, kan være i risiko for at involvere yngre personer eller børn når de udforsker deres seksualitet.

⁵Belton & Hollis (2016): 'A review of the research on children and young people who display harmful sexual behavior online'.

⁶Hackett & Smith (2018): 'Young people who engage in child sexual exploitation behaviours'

⁷Statusrapport 2003-2016, **JanusCentret**.

Det er derfor vigtigt at forstå, at mange af de seksuelt krænkende handlinger, som unge udfører over for andre unge, sker på baggrund af det videns- og erfaringsgrundlag, som den enkelte unge har på det seksuelle område. Den unge 'tror', at det er sådan, man skal gøre, for den unge 'har hørt' eller 'har læst', at det gør de andre også. En del af de seksuelt krænkende handlinger hos unge kan derfor betegnes som 'uagtsomme krænkelser', hvor man kan forvente, at den unge gennem dialog og information vil blive bevidst om, at den udførte handling har været krænkende, og at den unge derfor vil rette op på sin u hensigtsmæssige adfærd.

Ovenstående viden kan være vigtig, når man som fagprofessionel skal håndtere situationer, hvor unge krænker andre unge online. For at forstå motivationen kan det være vigtigt at se krænkelsen og krænkeren i et større perspektiv. Krænkende situationer kan kræve en 'analyse' af, om der er kendte forhold såsom psykiske udfordringer eller problemer i den unges familie og/eller sociale netværk, da disse derfor må antages at have en indvirkning på krænkelsen. Hvis ikke, er denne viden også vigtig, da det kan betyde, at man som fagprofessionel skal fokusere på de generelle udfordringer i den digitale og sociale kultur og sætte fokus på grænser, respekt og konsekvenserne ved digitale krænkelser.

Kapitel 4: Dialog med den unge krænker

Indledende overvejelser

For at forebygge digitale krænkelser er det vigtigt at huske på, at unges liv og trivsel ikke kan deles op i det, der sker 'på nettet', og det, der sker 'i den virkelige verden'. Den digitale arena er blot én ud af mange arenaer, som unge bevæger sig i, og alle arenaer påvirker hinanden i den unges sociale liv. Når unge krænker andre unge, skal man derfor være opmærksom på ikke kun at se krænkelser i en digital kontekst. Sociale forhold i den fysiske verden kan meget vel spille en rolle for krænkelserne, på trods af at krænkelserne i første omgang har fundet sted på sociale medier. De relationer og fællesskaber, som gør sig gældende i skolen, vil ofte også have en indflydelse digitalt.

Nogle unge oplever, at voksne bliver utydelige, når samtalen handler om grænser for privatliv og ting, der foregår online. Når du taler med den unge, kan det hjælpe at tænke på, som tidligere beskrevet, at social interaktion på nettet handler om det samme som i den fysiske verden – at udtrykke sig, blive bekræftet, være med i et fællesskab og udforske seksualitet.

Mange digitale krænkelser foregår mellem unge, som kender hinanden og f.eks. går på den samme skole eller omgås i de samme lokalmiljøer. Når den krænkede og krænkeren kender hinanden, kan situationen hurtigt blive mere prekær, og en krænkelser kan ende med at have store, vedvarende konsekvenser for begge parter. Jeres skole bør som udgangspunkt have en handleplan til at håndtere digitale sexkrænkelser. Læs mere om, hvordan skolen kan udarbejde sådan en handleplan i 'Digitale sexkrænkelser- At forstå, forbygge og håndtere. Skolens guide til at håndtere digitale sexkrænkelser'

Selvom mange digitale krænkelser foregår mellem unge, er det vigtigt at undersøge, om der er en voksen involveret i krænkelserne. Det er vigtigt at få afklaret, at den unge krænker ikke er blevet presset eller truet af voksne eller er blevet manipuleret til at dele seksuelt materiale.

Dialog med den unge, som har krænket

Det kan være en udfordring at tale med teenagere om deres adfærd på nettet – særligt når det handler om seksualitet. Mange unge opfatter deres aktiviteter på nettet som et privat teenageværelse, hvor voksne ikke har adgang. Fortæl den unge, at din rolle ikke er at være en politibetjent, der skal forhøre ham eller hende om vedkommendes digitale liv, men at du er interesseret i at løse konflikten og hjælpe både krænkeren og den krænkede.

Den unge har brug for din hjælp og støtte for at kunne håndtere situationen og for at mindske risikoen for negative konsekvenser for alle involverede. Måden, du tackler situationen på, vil højst sandsynligt ændre sig alt afhængigt af personens alder, udviklingsniveau og individuelle personlighed. Du er som den fagperson, der kender den unge, bedst rustet til at vurdere, hvordan situationen skal håndteres.

Tænk dialogen med den unge krænker som bestående af 3 skridt i rækkefølge: Hvad er der sket? Hvordan stopper vi det? Hvad kommer der til at ske?

I dialogen med den unge, der har begået en digital krænkelser, er det vigtigt at bevare roen og stille konkrete spørgsmål. Dit mål er at forstå situationen bedre. Følgende spørgsmål kan være en hjælp:

- Kan du fortælle om, hvad der er sket, ud fra dit perspektiv?
- Har der været en konflikt mellem dig og den, som er blevet krænket? Er det en konflikt, jeg kan hjælpe jer med at løse?
- Hvor mange har været involveret i krænkelserne? Hvor mange har du f.eks. delt det krænkende materiale med?
- Har du følt dig presset af andre – direkte eller indirekte – til at dele det her materiale eller skrive de her kommentarer?

Stop spredningen af det krænkende materiale

Når du har fået tilstrækkeligt kendskab til både karakteren og omfanget af krænkelsen, er det næste skridt at involvere den unge i, hvordan I får stoppet den skade, der er sket. For at stoppe skaden er det vigtigt, at det krænkende materiale bliver slettet. Det gælder på alle digitale platforme og sociale medier (telefon, computer, iPad, iCloud, Messenger, Dropbox, Snapchat osv.).

Hvis den unge har sendt materialet videre til andre, så skal de kontaktes og have besked om, at de skal slette det krænkende materiale. Bed om en liste over dem, det er delt med, og bed også om beviser på, at det faktisk er blevet slettet. Hvis du kender de unge, som materialet er blevet delt med, så kan du evt. tilbyde at gennemgå deres telefon sammen med dem. En anden mulighed kan være at bede vedkommende om at filme eller på anden måde dokumentere, at de sletter materialet. Her er det selvfølgelig vigtigt, at det krænkende materiale ikke bliver direkte filmet eller fotograferet igen. Hvis materialet er lagt på nettet, så skriv til dem, der styrer hjemmesiden eller det sociale medie, at materialet skal fjernes. På Facebook og Instagram kan man blokere indhold og anmelde det.

I kan få hjælp til, hvordan I skal håndtere situationen, hos Red Barnets rådgivningstjeneste SletDet, som kan kontaktes på sletdet@redbarnet.dk eller www.redbarnet.dk/SletDet.

Hvad sker der nu?

Når du har fået tilstrækkelig viden om, hvad krænkelsen går ud på, og du har vurderet, hvilke indsatser der er brug for for at mindske de negative konsekvenser, er det tid til at involvere den unge i, hvad der nu kommer til at ske.

En ung, som har krænket andre, kan føle stærk uro og angst over, hvad der nu skal ske. Vær så tydelig som muligt om processens næste skridt, og følg løbende op med den unge. Når der sker digitale krænkelser, kan der være en stor gruppe af vidner og tilskuere, og det er vigtigt også at have fokus på at skabe et rum, hvor krænkeren ikke kommer til at føle sig unødvendigt udstillet. Hvis en elev har brudt loven, er det vigtigt, at også denne elev får løbende hjælp og støtte. Sager kan undertiden tage lang tid, og det kan være både stressende og potentielt traumatisk for en ung f.eks. at skulle afgive en forklaring i retten. Det er derfor vigtigt, at både den krænkede og krænkeren får den hjælp og støtte, de har brug for. Overvej, om der er behov for at inddrage f.eks. skolepsykolog, PPR eller konfliktmægling, og vurder i samarbejde med skolens AKT-lærer og din leder, om de sociale myndigheder skal underrettes.

Hvis krænkelsen handler om, at den unge forsøger at finde en plads i et fællesskab, kan det være nødvendigt at arbejde med at opbygge trygge rammer og en bedre kultur i klassen eller på skolen. Det kan også være nødvendigt at undervise i regler for deling, konsekvenser for ofre for digitale sexkrænkelser, rummelighed, normer for køn og seksualitet, samtykke, lovgivning m.m. Du kan finde inspiration i deSHAMEs undervisningsmodul 1-4.

Underretningspligt

I servicelovens § 153 står der, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de får kendskab til, at et barn kan have behov for særlig støtte eller kan have været udsat for overgreb. Det gælder også, hvis de bekymringer, man som fagperson har for et barn, har med barnets eller den unges digitale oplevelser og erfaringer at gøre. Hvis der opstår konflikter eller problemer, som I ikke kan løse på skolen alene, så skal I underrette de sociale myndigheder. I kan læse mere om underretningspligt på www.sikkerchat.dk under 'Fagpersoner' og på Ankestyrelsens hjemmeside.